

Nöropsikoloji

Seni Tanıyorum!...

Bir stadyumda oturup çevrenizdekileri şöyle bir gözden geçiyorsunuz. Bu binlerce yüz arasında tanıdık birkaç tanesini bulabilmek, kolay olmasa da olanaksız değil. Ama, sıraların makak maymunlarınca doldurulduğunu düşünün. Daha önce gördüğünüz bir tanesini tanımanız mümkün mü? Mümkün. Ama bu işi yapabilecek olanlar, yetişkinlerden çok, altı aylık bebekler!.. Dokuz aylık bebeklerle yetişkinlerse, farklı insan yüzlerini ayırdedebildikleri halde, farklı maymunları algılama yeteneklerini yitirmiş görünüyorlar. Üç İngiliz ve Amerikalı araştırmacı, yüz tanıma becerisinin de, dil öğrenme becerisiyle aynı yolu izleyip

izlemediğini merak etmiş. İnsanların dil öğrenme becerisinin, yaş ilerledikçe azaldığı biliniyor. Sheffield Üniversitesi'nden Oliver Pascalis ve arkadaşlarına göre insanlar, beyinlerini yaşamlarının ilk yılında en çok gördükleri yüzlere göre ayarlıyorlar. Bir model oluşturup, yeni yüzleri bu modelle karşılaştırarak, onlara kimlik veriyorlar. Araştırmacılardan Michelle de Haan'a göre beynin değişik işlevleri yöneten bölümler halinde uzmanlaşmasını incelemenin bir yolu, yüz tanımanın mekanizmasını belirlemek. "Gelişme" genellikle yeni beceriler edinmeyle özdeşleştiriliyor. Bu nedenle, ilk bakışta deney sonuçları oldukça şaşırtıcı: Bebekler, büyüdükçe bu becerilerini yitiriyorlar. Haan, bunun beynin kendini, insan yüzlerini birbirinden ayırmak için gereken en önemli ipuçlarını tanımaya ayarlaması, ve bu iş için fazla önem taşımayan farkları tanıma yeteneğini yitirmesine bağlı

olabileceğini söylüyor. Araştırmacıya göre yaşın ilerlemesiyle paralel seyreden bu "algısal daralma", anlamadığımız yabancı bir dildeki sesleri ayırtma yeteneğini giderek kaybetmemizde de ortaya çıkıyor. Araştırmacılar yukarıdaki sonuçlara vardıkları deneyi 11 yetişkin insan, 6 aylık 30 bebek ve 9 aylık 30 ayı bebekle yürütmüşler. Deneklerin her birine önce renkli erkek ve kadın resimleri, çiftler halinde gösterilmiş, daha sonra da farklı makak maymunlarının resimleri gene ikili setler halinde deneklere izlettirilmiş. Resim çiftlerindeki yüzlerden birinin daha önce hiç gösterilmemiş olmasına karşılık, öteki yüzün, bir önceki ikiliden biri olmasına dikkat edilmiş. Araştırmacılar, tanıma işaretlerini video kayıtlarını izleyerek ve deneklerin yeni gördükleri resme daha uzun bakma eğilimlerini gözleyerek belirlemişler. Yetişkinlerin, yeni insan yüzlerini daha çok izledikleri, ancak, yeni ve eski maymun yüzlerine aynı süreyle baktıkları ortaya çıkmış. Dokuz aylık bebeklerin insan ve maymun yüzlerini izleme eğilimleri de yetişkinlerinkini yansıtmış. Buna karşılık altı aylık bebeklerin hem yeni insan yüzlerini, hem de yeni maymunları daha uzun süreyle izledikleri belirlenmiş. Başka bir deyişle en genç grup, hem insanlarda, hem de maymunlarda yeni yüzlere bakmayı tercih ederken, daha büyük bebeklerle yetişkinlerin beyinleri, yalnızca yeni insan yüzlerini "işlemden geçirmeyi" yeğliyor. Sonuç: Tıpkı daha genç beyinlerin yeni konuşma seslerini yetişkinlere göre daha kolay ayırdedebildikleri gibi, yeni yüzleri tanıma becerisi de zamanla "algılama penceresi"nin daralması sonucu geriliyor. Ancak, araştırmacılara göre, erken oluşan bu "ayar" mekanizması, ileride yetişkinlerin yeni uyarıcıları diğerlerinden ayırma, yeni diller öğrenme ve öteki hayvanları insanlardan ayırmak için algılama yeteneklerini kullanamayacakları anlamına gelmiyor.

